

**МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ИМЕНИ АБУ АЛИ ИБН СИНО**

Научно-практической конференции с международным
участием на тему:

**“ Проблемы экологии и
экологического образования ”**

СБОРНИК ТЕЗИСОВ

11-12 ноября 2022 года

65. Н. Б. Кадилова	
ЁҒ-МОЙ КОРХОНАЛАРИДА ИШЛАТИЛАДИГАН ОҚАРТИРУВЧИ ТУПРОҚНИ ТАХЛИЛ ҚИЛИШ.....	86
66. Н. Б. Кадилова	
ДИСПЕРС МОЙЛИ ЧИКИНДИ МИНЕРАЛЛАРИ ТАРКИБИ ВА ТАРКИБИНИНГ СОВУНГА ЎХШАШ МОДДАЛАРНИ ЮВИШ ҚОБИЛИЯТИГА ТАЪСИРИ.....	87
67. Karimova Surayyo Valijon qizi.	
O'simlik moylarini qayta ishlash usullarini tahlil qilish.....	87
68. Курбанбаева А.Ж.	
НАИБОЛЕЕ ВЕРОЯТНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В СОСТОЯНИИ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ, ИСПОЛЬЗУЮЩИЕ СОВРЕМЕННЫЕ ЦИФРОВЫЕ УСТРОЙСТВА.....	89
69. Кобилова Г.А	
СОҒЛОМ ДОНОРЛАР МУВАФФАҚИЯТЛИ ДАВОЛАШ ГАРОВИ.....	90
70. Кобилова Г.А	
Мактаб ёшидаги болалар организмининг морфо-физиологик хусусиятлари.....	90
71. Олимова Дилдора Вохидовна	
ИССЛЕДОВАНИЕ ФИЗИЧЕСКОЙ И УМСТВЕННОЙ УТОМЛЯЕМОСТИ У СТУДЕНТОВ.....	91
72. Олимова Дилдора Вохидовна	
ИНСОННИНГ ШАХСИЙ ГИГЕНАСИ ВА УНГА АМАЛ ҚИЛИШ ҚОИДАЛАРИ.....	92
73. Ортиқов Азим Ахрорович.	
Паррандачилик фабрикаларида асосий касбларда ишлайдиган ишчиларда нафас аъзолари функциясини текшириш.....	93
74. Oxunjanova Madina Zafarovna	
THE EFFECT OF INDUSTRIAL DUST ON THE HUMAN BODY.....	94
75. Ортиқов Азим Ахрорович.	
Паррандачилик комплекси ишчиларида меҳнат шароитларини гигиеник баҳолаш ва репродуктив патологиянинг олдини олиш.....	95
76. Ortikova Safie Saidmambiyevna, Hakimova Zulayxo Nabijon qizi.	
MARKAZIY QIZILQUM FOSFORITLARI ASOSIDA OLINGAN FOSFORLI O'G'ITLARNING FIZIK-KIMYOVIY VA MEKANIK XOSSALARINI TADQIQ ETISH.....	97
77. Омонбаева Г.Б.	
Тадқиқотларнинг физик-кимёвий усуллари.....	98
78. Rashidov V.A., Xadjayeva U.A.	
ATMOSFERA HAVOSINI IFLOSLANISHIDA AVTOTRANSPORTNING ROLI.....	99
79. Tashpulatova M.N., Xodjayev A.Sh.	
ZAMONAVIY DUNYODA EKOLOGIK MUAMMOLAR.....	100
80. Oxunjanova Madina Zafarovna	
ASSESSMENT OF PAIN SYNDROME IN STROKE.....	101
81. Манасова И.С..	
ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ ЭНДОКРИННЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ.....	102
82. Minavarov Adiham Anvarovich, Usmonova Gulnoraxon Kamoliddinovna	
ATROF MUHITNING INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRI.....	103
83. Shodiyev D.A., Medatov R.X.	
EKOLOGIK SOF OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI YETISHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	104
84. Мухамедова Малика Муртазаевна	
ИММУНОЛОГИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ ПРИ ОСТРОМ КОРОНАРНОМ СИНДРОМЕ У БОЛЬНЫХ, ПЕРЕНЕСШИХ КОРОНАВИРУСНУЮ ИНФЕКЦИЮ.....	104
85. Sattarova Barnoxon Nabiyevna, Maxmudova A.A.	
QANDOLAT MAHSULOTLARI OZIQAVIY QIYMATINI OSHIRISH YO'LLARI.....	105
86. Музаффаров С.С. , Пулатова Ш.Х.	
ОСОБЕННОСТИ КОРОНАРОГРАФИИ ПРИ ОСТРОМ КОРОНАРНОМ СИНДРОМЕ ПОСЛИ СИСТЕМНОГО ТРОМБОЛИЗИСА.....	107
87. Музаффаров С.С.	

Рентгенофаза анализ Дрон 3.0 дифрактометрида 40 Кв кучланиш, 20
Ма ток кучи, диск ўлчагичининг 2 град/мин айланиш бўлагида филтрланган мис
нурланишда олиб борилган.

Текширилаётган бирикмаларнинг термик тахлили Паулик-Паулик-Эрдей системаси
дериватографида 10-12 град/мин иситиш тезлиги 150-200 мг модда тортмаси, ДТА-1/10,
ДТГ-1/150, ТГ-200 гальвонометрларнинг 20-600°C харорат оралигида сезгирлигида
ўтказилган. Моддалардан изоляцияланган, платина родийли термо жуфт ишлатилган.
Тахлил қопқокли платина тигелларда ўтказилди. Этанол – қиздирилган алюминий оксиди,
каттиқ фазаларнинг ИК-спектометр тадқиқоти UR-20 инфрақизил спектометрда
400-4000см⁻¹ частоталарда олиб борилган. Намуналар КВг билан пресслаб типидagi
вискозиметр ёрдамида олиб борилди. Натижалар аниқлиги: ±0,0001*10⁻¹ м/сек.

Текширилаётган бирикма намунасининг солиштирма оғирлиги пикнометрик усулда
аниқланди. Натижалар ±0,1кг/м³ аниқликда тақдим этилган.

ATMOSFERA HAVOSINI IFLOSLANISHIDA AVTOTRANSPORTNING ROLI

Rashidov V.A., Xadjayeva U.A.

Toshkent tibbiyot akademiyasi Toshkent, O‘zbekiston

Butun jahonda mavjud bo‘lgan tabiiy omillar orasida atmosfera havosi insonlar hayotida
almashtirib bo‘lmaydigan ahamiyatga ega omil bo‘lib hisoblanadi. Joriy yil 27 sentyabr kuni dunyo
shaharlaridagi ifloslanish va havo sifati indeksini tahlil qiluvchi The World Air Quality Indexning
eng yirik onlayn-monitoring natijalariga ko‘ra, Toshkent havosi iflos shaharlar reytingida ikkinchi
o‘rinni egallagan ma’lum qilindi.

«O‘zgidromet» xabariga ko‘ra, ushbu ma’lumot real vaqt rejimida e‘lon qilingan Toshkent
shahrida atmosfera havosining RM 2,5 mayda dispers zarrachalari bilan ifloslanishi to‘g‘risidagi
ma’lumot vaqtinchalik tavsifga ega va iqlimiy hamda jug‘rofiy sharoitlarga bog‘liq deb ta’kidlandi.

Kimyoviy pollyutantlar bilan atmosfera havosini ifloslanish muammosi mintaqaviy
avtoparklarni sezilarli ortishi bilan bog‘liq bo‘lgan avtotransport chiqindilari ulushini ortishi bilan
murakkablashmoqda. 2010 yilning boshida O‘zbekiston Respublikasi avtotransportlari parki 10 mln
birlikni tashkil etgan bo‘lsa, o‘tgan 10 yil davomida avtomobillar soni yiliga 5,4 ga ortib, yengil
avtomobillar soni 18 mln, yuk tashish transportlari parki -1,4 mln, avtobuslar parki esa 103000 ni
tashkil etdi. Bu yerda avtomobillardan foydalanish muddati va texnik xolati, foydalaniladigan
yoqilg‘i markasi, atmosfera havosini ifloslantiruvchi moddalarning zaharlilik darajasi va sifatiga
ta’sir ko‘rsatishini aytib o‘tish lozim. So‘nggi 10 yilda avtomobillar tomonidan atmosfera havosiga
tashlanadigan ifloslantiruvchi moddalarning ulushi 13%dan 40%gacha oshdi. Avtomobillar
ajratadigan zaharli gazlar tarkibida 200 ga yaqin birikmalar bo‘lib, ularning aksariyat qismi
zaharlidir. Tadqiqotchilar bergan ma’lumotlarga ko‘ra, shahar atmosfera havosini ifloslantiruvchi
barcha manbalar ichida avtomobil chiqindilari 90%ni tashkil etadi. Toshkent shahri bo‘yicha
atmosfera havosiga avtotransport vositalaridan ajraluvchi chiqindilar ulushi 35-50%ni tashkil etadi.
Toshkent shahri atmosfera havosining ekologik vaziyatiga nafaqat avtopark sonini ortishi, balki 10
yildan ko‘proq muddat davomida foydalanilgan transport vositalari ulushini ko‘payishi ham o‘z
ta’sirini ko‘rsatadi.

Avtotransport shaharlarda keng va turg‘un zonalarini tashkil etadi, ularning chegarasida esa
atmosfera havosini ifloslantiruvchi moddalar miqdori yuqori konsentrsiyalarni tashkil etadi.
Atmosfera havosini harorat, quyosh nurining diapazoni, yuzlarni qizishi, qurilish tipi, bino va
qurilmalarni rejalashtirish ham atmosfera havosida zararli moddalarni tarqalishiga ta’sir ko‘rsatadi.
Avtomobil gazlari bilan ifloslangan muhit bilan uzoq muloqatda bo‘lish organizmni umumiy
xolsizlanishini- immun yetishmaslikni chaqiradi. Bundan tashqari avtomobil gazlarining o‘zi ham
turli kasalliklarning sababi bo‘lishi mumkin.

ZAMONAVIY DUNYODA EKOLOGIK MUAMMOLAR

Tashpulatova M.N., Xodjayev A.Sh.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Toshkent, O'zbekiston

Yer sayyorasida ilm-fan va texnika taraqqiyoti, ishlab chiqarish ob'ektlarining ko'payishi hamda urbanizatsiya jarayoning oshishi iqtisodiy ijtimoiy jihatdan rivojlanishga olib kelayapti, lekin shu bilan bir qatorda XXI asrda eng katta global muammo ekologiya muommosi insoniyatga katta xavf tug'diryapti.

Tabiatdagi biologik muvozanatning buzilishi natijasida juda ko'plab hodisalar yuz berayapti, o'simliklar va hayvonot turlari yo'qolib borayapti. Ishlab chiqarish natijasida hosil bo'ladigan zararli chiqindi gazlarni to'g'ridan-to'g'ri atfosferaga chiqarib tashlanishi natijasida yer sayyorasida iqlim o'zgarishlari kuchayib, buning natijasida tabiatda suv balansi o'zgarib, tabiiy ofatlar insoniyatga katta xavf solayapti. Ayrim hududlarda biologik hayot to'xtadi va bunday o'zgarishlar natijasida insonning normal yashash sharoiti o'zgardi. Jumladan, sayyoramiz bo'ylab atrof-muxit holati kundan kunga salbiy tomonga o'zgarib bormokda. Dunyo axolisining yarmi yetarlicha to'yib ovkat yemaydi, uchdan biri toza ichimlik suvi bilan ta'minlanmagan, ma'lumki, odam tanasining 70 foizi, miyasining esa 95 foizi suvdan tashkil topgan. Agar inson tanasida suv zaruriy miqdordan kam bo'lsa, uning hujayralarida modda almashinuvi buziladi. Bizning salomatligimiz qay darajada va qanday suv ichishimizga bog'liq. Bugungi kunda insonlarda uchraydigan barcha kasalliklarning 3/2 qismi sifatsiz suvni iste'mol qilish natijasida yuzaga kelmoqda. Ichish uchun yaroqsiz bo'lgan suvni qabul qilish natijasida quyidagi kasalliklar yuzaga kelmoqda: yuqumli kasalliklar, onkologik kasalliklar, immunitetning pasayishi, erkak va ayollarda jinsiy a'zolar funksiyasining buzilishi, ichki a'zolar kasalliklari, aynan jigar, buyrak va oshqozon-ichak trakti.

Eng qayg'ulisi bolalar o'limi ko'rsatkichi yukorilab, inson ehtiyoji uchun zarur bo'lgan ko'plab moddiy ne'matlar kamayib bormokda. Bu barcha sodir bo'layotgan jarayonlarning birgina sababchisi insoniyatning ayyovsiz tarzda tabiiy ne'matlarni suiste'mol qilib, oqilona foydalanmaslik oqibatida yuzaga kelayapti. Jarayon shu tarzda davom etadigan bo'lsa, kelajak avlodga faqatgina misliko'rilmagan talofatlarni meros qilib qoldirishimiz mumkin. Shunday ekan sog'lom atrof-muhit muhofazasi davlatning, jamiyatning va har bir fuqaroning burchiga aylansagina tabiatdagi noyob biologik hilma-hillikni saqlab qolish nafaqat bugungi kun uchun emas balki kelajak avlodlar uchun ham katta ahamiyatga egadir.

ASSESSMENT OF PAIN SYNDROME IN STROKE

Oxunjanova Madina Zafarovna
Bukhara state medical institute

Pain syndrome can develop soon after a stroke or after a certain time. In 50% of patients, pain occurs within 1 month after a stroke, in 37% - in the period from one month to two years after a stroke, in 11% - after two years [4].

According to the International Association for the Study of Pain, CNP is pain associated with CNS disease. Although some types of peripherally induced pain can also affect the activity of the CNS, the term "central post-stroke pain" strictly means pain that is based on a primary process in the CNS [2].

Pain after a stroke can be classified in various ways. According to modern concepts, it is conditionally divided into three types of pain syndromes:

- central post-stroke pain;
- pain associated with damage of the joints of the paretic limbs - "pain shoulder syndrome";
- pain syndrome associated with painful spasm of the muscles of paretic extremities [7,8].

Pain is a highly subjective experience that patients describe according to their specific symptoms. Therefore, standardized screening tools such as the Pain Detect, ID-Pain, and DN4 questionnaires for assessing neuropathic pain have been developed to classify pain based on